

ВЧЕННЯ ЧЕЗАРЕ БЕККАРІА ПРО НЕЕФЕКТИВНІСТЬ ТА НЕВИПРАВДАНІСТЬ СМЕРТНОЇ КАРИ

Written by ЛАВРІВ ІЛОНА ВОЛОДИМИРІВНА, студентка II курсу юридичного факультету ЗУНУ (м. Тернопіль)

Tuesday, 23 November 2021 21:51

Актуальність теми. Проблема смертної кари є актуальною у будь-які часи і для будь-якої держави. Про це свідчить навіть динаміка законопроектної діяльності. У Верховній Раді України було зареєстровано законопроект «Про внесення змін до деяких законів України (щодо посилення кримінальної відповідальності за певні злочини)». Тому питання смертної кари в Україні знаходяться під пильною увагою науковців, представників влади та громадськості. Усі покарання дають можливість визнати себе винним, переосмислити допущені помилки, знайти можливість навернення. Правопорушник цієї можливості позбавляється, якщо в якості покарання використовується смертна кара. Стає прикро, коли виникає судова помилка і засудження, у такому випадку, невинної людини.

Теоретична

основа дослідження.

Проблема смертної кари стала об'єктом наукових пошуків Ю. Александрова, А. Бандуровича, С. Белікова, Вольтера Франсуа Марі, А. Вульфферта, Т. Денисової, Л. Діденко, К. Дуліч, А. Солодовникової, С. Червінської та багатьох інших вчених.

Предметом

даного дослідження виступає смертна кара, як одна з видів найсуворіших покарань.

Метою

наукової розвідки є з'ясування особливості смертної кари, як одного з виду покарань, у трактаті цієї проблеми Чезаре Беккарія.

Досягнення означеної мети потребує розв'язання наступних завдань:

- охарактеризувати сутність смертної кари;
- дослідити основні концепції покарань;
- висвітлити переваги та недоліки такого методу покарання;
- визначити важливість смертної кари у системі покарань.

Чезаре Беккарія приділив неабияку увагу цьому питанню. Безумовно, є всі підстави стверджувати, що погляди та ідеї автора книги «Про злочини та покарання» передували формуванню соціологічної школи кримінального права, і її основоположники і представники, безсумнівно, багато в чому спиралися у своїх пошуках на принципи погляди про злочин і покарання, викладені у цій книзі. Немає сумніву і в тому, що Ч. Беккарія «заклав» у своїй праці основи майбутньої науки (і науки майбутнього) – кримінології. І все ж найбільший внесок він зробив у розвиток науки кримінального права і кримінального процесу. Саме тому вивчення його поглядів щодо покарання та смертної кари не втрачає свою актуальність навіть сьогодні.

Чезаре Беккарія є одним із найяскравіших реформаторів, який був одним із представників епохи Просвітництва і бурхливо виражав думку щодо системи кримінального правосуддя, піддавав критиці феодальний інквізиційний процес. А також заперечував застосування суворих та жорстоких видів покарань і смертної кари. Основні положення щодо застосування покарання за вчинений злочин знайшли своє відображення в кластичному трактаті Чезаре Беккарія «Про злочини і покарання» (1764 року). 4, с. 134

У своєму трактаті «Про злочини і покарання» Беккарія вперше обґрунтовує принцип співрозмірності між злочином і покаранням, оскільки метою останніх є не помста, а виправлення і попередження заподіяння шкоди, яка спричиняється злочинцем особі, суспільству або державі. Перевагою даної роботи була систематизація автором філософських ідей, теорій покарань, обґрунтування попереджувального значення покарання, цілі покарання та ін. Позицією Беккарія є те, що мета покарання полягає в

ВЧЕННЯ ЧЕЗАРЕ БЕККАРІА ПРО НЕЕФЕКТИВНІСТЬ ТА НЕВИПРАВДАНІСТЬ СМЕРТНОЇ КАРИ

Written by ЛАВРІВ ІЛОНА ВОЛОДИМИРІВНА, студентка II курсу юридичного факультету ЗУНУ (м. Тернопіль)

Tuesday, 23 November 2021 21:51

тому, щоб перешкодити винному знову заподіяти шкоду суспільству, а також утримати інших від вчинення злочину. Саме попередження злочинів (загальна та спеціальна превенція) є основною метою застосування або погрози застосування покарання до осіб, які посягають на охоронювані кримінальним законом інтереси суспільства. ц11

Одним із методів запобігання злочинам є покарання, що передбачає застосування до особи в примусовому порядку певних обмежень – майнового або фізичного характеру. А чи завжди суворість покарання виконує мету – попередження вчинення нових злочинів як засудженими, так і іншими особами суспільства? Беккарія з цього приводу наводить аргументи проти суворості покарання. «Жорстокість законодавця привчає людей до насильства, що стає звичним, а відповідно суворі покарання не призводять до зменшення злочинності. Суворість покарання обтяжена тим, що людина, намагаючись уникнути покарання за один злочин, вчиняє ряд інших». 3, с. 1283

Вже в той час філософом заперечувалось застосування смертної кари, на що він наводив переконуючі аргументи. По-перше, «не суворість, а продовжуваність його морального впливу (покарання) ось що призводить до найбільшого впливу на думку людини, тому що наші почуття найлегше і надовго сприймають слабкі, але повторювані враження, ніж сильні, але швидкоплинні потрясіння». Тому жахливе, але швидкоплинне дійство страти злочинця не таке уразливе, як довготривала рабська праця на користь суспільства. По-друге, покарання не повинно перевищувати міру суворості, яка є достатньою для утримання людей від вчинення злочину. Жодна людина не погодиться свідомо на повну і вічну втрату своєї свободи. Довічне рабство, на думку Ч. Беккарія, є набагато жахливішим, ніж смертна кара. Смертна кара може сприйматися як подвиг в деяких випадках, а довічне рабство – ні. Застосування виключної міри покарання може бути виправдано лише в двох випадках – коли громадянин, навіть позбавлений свободи, володіє такими зв'язками, такою величністю, що загрожує безпеці нації і його існування може викликати переворот, що є небезпечним для встановленого правління, і коли його смерть буде дійсно єдиним засобом утримати інших від вчинення злочину. 2, с. 822

Досвід багатьох країн показує, що загроза смертної кари не зупиняє злочинця – тяжкі злочини не зникають, якщо збільшувати суворість покарань. З цієї точки зору більш ефективним є довічне позбавлення волі. З юридичної точки зору смертна кара – не виправдана, так як вона перетворює помилки суддів в непоправні. І на кінець, смертна кара уразлива з моральної точки зору, так як сприяє поширенню жорстокості і аморальності. с5, с. 965

З різким засудженням Ч. Беккарія виступав на адресу тортур, катування, насильства. Він писав, що тортури як спосіб відкриття істини являються пам'яткою стародавнього і дикого законодавства, коли випробування вогнем чи кип'ятком називались божим судом. Під впливом тортури або катування внаслідок відчуття сильного болю людина могла зізнатися в будь-яких обвинуваченнях, тільки для того, щоб уникнути цих мук. Тому даний спосіб покарання не виявлявся ефективним, а про справедливість і людяність немає навіть мови. 4, с. 244

Смертна кара, на думку Беккарія, неприйнятна з трьох причин:

- ніхто не має права позбавляти життя і тим більше віддавати життя на свавілля судді;
- життя – найвище благо і його насильницьке припинення не входить до компетенції суспільного договору. Багатовіковий досвід говорить, що тортури і смертна кара не лякають нікого і нікого ще не втримали від нанесення суспільству шкоди; навпаки, приклад людини, протягом тривалого часу позбавленої волі і вимушеної тяжко

ВЧЕННЯ ЧЕЗАРЕ БЕККАРІА ПРО НЕЕФЕКТИВНІСТЬ ТА НЕВИПРАВДАНІСТЬ СМЕРТНОЇ КАРИ

Written by ЛАВРІВ ІЛОНА ВОЛОДИМИРІВНА, студентка II курсу юридичного факультету ЗУНУ (м. Тернопіль)

Tuesday, 23 November 2021 21:51

працювати, утримує від вчинення злочинів, адже відкриває перспективу більш болісну, ніж смерть, яка, хоч і насильницька, але миттєва;

– смерть відповідно до закону – протиріччя за визначенням. Закони не можуть забороняти вбивство і одночасно передбачати його у вигляді покарання: «Мені здається абсурдним, що закони як вираження громадської волі, зневажають і засуджують вбивство, але самі допускають його і для відрази громадян від вбивства призначають вбивство публічне». о1, с. 1671

Але незважаючи на ці три аргументи, Беккарія визнає, що, принаймні, в одному випадку смертна кара неминуча: коли обвинувачений володіє такими зв'язками, що може загрожувати суспільству, навіть перебуваючи в ув'язненні: «Смерть деяких громадян необхідна, коли нація втрачає свою свободу, або в період анархії, коли безладдя займають місце законів». Беккарія відтворює стару логіку виправдання вбивства тирана. 1, с. 1691

Висновки.

Підсумовуючи аналіз ідей Чезаре Беккарія, слід вивести основні концепції покарання: покарання є необхідним інструментарієм для підтримання справедливості; покарання повинно бути співрозмірним із вчиненим суспільно небезпечним діянням (злочином); метою покарання є перешкоджання винному заподіяти шкоду суспільству, а також утримання інших осіб від вчинення злочинів (запобігання злочинам); аргументованість проти застосування суворих покарань, які не призводять до зменшення злочинності; заперечення застосування смертної кари, тортур, катування, насильства як заходів покарання за вчинені злочини.

Виведені та аргументовані Чезаре Беккарієм концепції про покарання і викладені в трактаті «Про злочини і покарання» і на сьогодні є актуальними та дискусійними. Слід зазначити, що вони відображені у сучасних європейських кримінальних кодексах, не виключенням є і Кримінальний кодекс України. Дійсно, застосовуючи покарання за вчинений злочин, необхідно ставити мету – не тільки покарати злочинця, але і виправити засудженого, а також запобігти вчиненню нових злочинів, як засудженими, так і іншими особами.

Список використаних джерел:

1. Беккаріа Ч.О преступлених и наказаних. □ Москва : Стелс, 1995. □ □ 302 с.
2. Беликов С.Я. Беккаріа и значение его в науке уголовного права. Журнал Министерства юстиции. 1863. Т. XVII. С. 69–108.
3. Вольтер Франсуа Мари. Комментарий к книге о преступлених и наказаних. Избранные произведения по уголовному праву и процессу. Москва, 1956. 339 с.
4. Вульфферт А.К. Чезаре Беккаріа. Журнал Министерства юстиции. 1894. № 1. С. 11–44.
5. Денисова □ Т.А. Надмірна суворість покарання як перешкода розвитку демократичних засад у суспільстві. Вісник прокуратури. □ □ 2008. □ □ № 5 □ С. 94 — 101.